

TEM Toimialapalvelu • Syksy 2021

Pk-toimialabarometri

Matkailu ja majoitus

www.temtoimialapalvelu.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pk-toimialabarometri, syksy 2021

Toimialaraportti, Matkailu ja majoitus

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tuloksia julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraportteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2021 Pk-yritysbarometri perustuu 4592 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty Koronan vaikutuksia liiketoimintaan ja yritysten tuen tarvetta. Tulosten vertailua on tehty ko. toimialaryhmän osalta koko maan, teollisuuden ja palvelualan näkymiin. Ajallista vertailua on tehty osittain sanallisesti koko maan osalta kevään 2021 ja toimialaryhmittäin syksyn 2020 barometrin tuloksiin.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat nousseet selkeästi niin viime keväästä ja varsinkin vuoden takaisesta syksystä. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on nyt +22 kun se oli keväällä +3. Matkailun ja majoituksen toimialan yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja elintarviketeollisuutta lukuun ottamatta myös vertailutoimialoja myönteisemmät. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset ovat edelleen positiivisvoittoiset, ja samalla merkittävästi paremmat kuin vuosi sitten. Nyt saldoluku on + 29. 2020 syksyllä luku oli -20 ja syksyllä 2019 +9.

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa matkailu ja majoitus alalla uskotaan viime vuoden tapaan vahvimmin materiaalien hintojen (saldoluku nyt +56) ja lopputuotteiden / palveluiden hintojen kasvuun (+53). Usko varsinkin tuonnin ja viennin arvonnkehitykseen on heikkoa, kun kummankin saldoluvut ovat vahvimmin negatiivisia (-27 ja -19)

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä on käytännössä saman verran kuin vuoden 2020 syksyllä ja keväällä 2021 (33 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoitiin samoin viime vuoden tapaan 4 % koko maan pk-yrityksistä. Matkailu ja majoitus alalla on 9 % voimakkaasti ja 29 % mahdollisuuksien mukaan kasvuun pyrkiviä. Toimialalla toimivien pk-yritysten kasvuhakuisuus on siis hieman viime vuotta alhaisemalla tasolla.

Uusiutumistoimien toteuttaminen matkailu ja majoitus alan yrityksissä on muuttunut hieman vuodesta 2020, sillä niitä on tehty pääosin vähemmän. Yleisimmin alalla on toteutettu investointeja ja lanseerattu uusia tuotteita sekä palveluita.

Kehittämistarpeet ja esteet

Pk-yritykset näkevät tänäkin vuonna eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä, riippumatta päätoimialasta. Myös matkailun ja majoituksen alalla myynti ja markkinointi on yleisin kehittämistarve (ja koetaan selkeästi muita toimialoja tärkeämpänä). Tämän alalla koetaan tarvetta kehittää varsinkin henkilöstöä ja heidän koulutustaan sekä rahoitus, talous ja laskentatoimeja.

Pk-yritysten pahimpana kehittämisen esteenä nähdään tänäkin vuonna yleinen suhdannetilanne, mutta sen merkitys on selkeästi alhaisempi kuin vuotta aiemmin. Myös työvoiman saatavuus koetaan kehityksen esteenä. Majoituksen ja matkailun alalla yleinen suhdannetilanne koetaan merkittävästi useammin kehittämisen esteenä kuin muilla toimialoilla, samoin myös yritystoiminnan säätely on muita toimialoja useammin kehittämisen este.

Kansainvälistyminen

Noin joka viidennellä koko maan pk-yrityksistä ja matkailu ja majoitus alan yrityksellä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. 59 % matkailun ja majoituksen alan vientiä harjoittavista yrityksistä toteuttaa suoraa palveluiden vientiä.

Sisällys

ESIPUHE.....	1
SISÄLLYS	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Barometri.....	4
1.2 Aineisto	5
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	6
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	7
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	10
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET.....	16
7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	18
8. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	21
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT	29

Pk-toimialabarometri, syksy 2021, toimialaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

taloustutkimus

Pk-yritysbarometri, syksy 2021

Toimialaraportti, Matkailu ja majoitus

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4592 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2021. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja toimialan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä COO Pasi Huovinen ja Senior Insight Manager Miika Parpo, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Katri Lehtonen.

Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista elintarvikkeiden valmistuksen toimialaan kuuluvista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

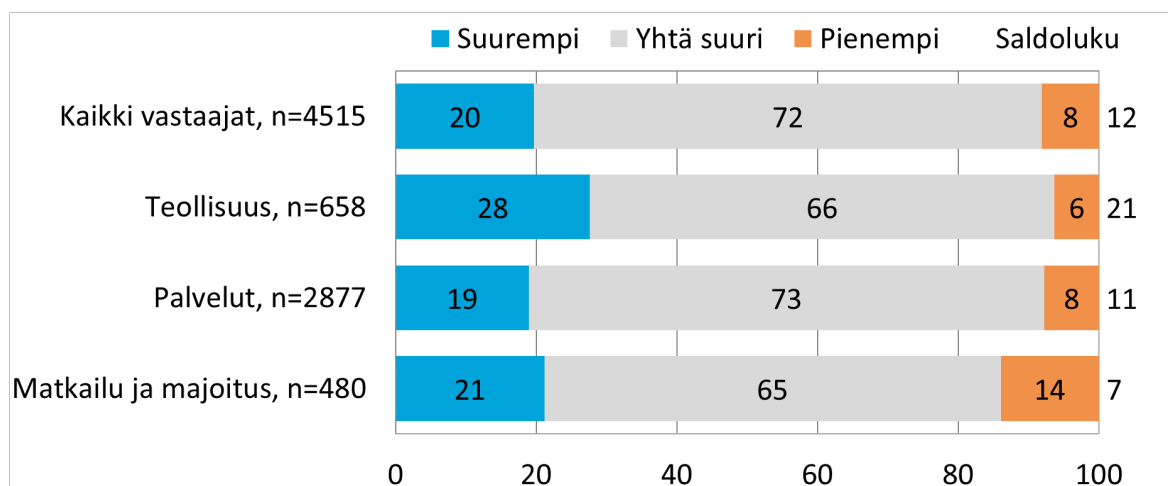
		n=	%
Toimialaryhmä	Matkailu ja majoitus	491	100
	Hotellit ja vastaavat majoitusliikkeet	39	8
	Muu majoitus	53	11
	Muu majoitustoiminta	19	4
	Ravintolat ja vastaava ravitsemistoiminta	146	30
	Ateriapalvelut ja muut ravitsemispalvelut	39	8
	Baarit ja kahvilat	26	5
	Muu matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta; varauspalvelut	19	4
	Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.	67	14
	Huvi- ja virkistystoiminta	19	4
	Muu urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut	64	13
Liikevaihto vuonna 2020	alle 0,2 miljoonaa euroa	278	57
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	88	18
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	67	14
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	24	5
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	9	2
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	13	3
	5 miljoonaa euroa tai yli	5	1
Henkilöstömäärä	1 henkilö	164	33
	2-4 henkilöä	168	34
	5-9 henkilöä	100	20
	10-19 henkilöä	36	7
	20-49 henkilöä	19	4
	50 tai yli henkilöä	4	1
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	40	8
	Kasvuhakuiset	143	29
	Asemansa säilyttäjät	172	35
	Ei kasvutavoitteita	99	20
	Toimintansa lopettavat	36	7
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	88	21
	Ei	341	79
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	67	14
	1990-1999	80	16
	2000-2009	129	26
	2010-	214	44
Markkinat, joilla toimii pääasiallisesti	Paikallisilla tai alueellisilla	344	70
	Valtakunnallisilla Suomessa	102	21
	Kansainvälisillä	44	9

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Työllistämisodotukset ovat koko maassa saldoluvun perusteella selvästi paremmat kuin keväällä 2021. Tämän syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista 20 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja vain 8 % arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Henkilökunnan määrän kasvua odottavia on siis enemmän kuin vähene- mistä odottavia ja saldoluvuksi muodostuu +12 (2021 keväällä +3). Teollisuudessa suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella vielä parem- mat kuin koko maan pk-yrityksissä keskimäärin.

Matkailun ja majoituksen toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat positiiviset, ja indeksi on noussut selkeästi vuoden 2020 tasosta. Toimialan vastaa- jista 21 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilö- kunnan määrän pienenemistä ennakoii 14 %. Varsinkin pienenemistä odottavien osuus on laskenut merkittävästi eli 30 %:sta 14 %:iin. Saldoluku on nyt +7, kun se vuosi sitten oli -20. Saldoluvun perusteella työllistämisodotukset ovat toimialalla kuitenkin heikommat kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla keskimäärin.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

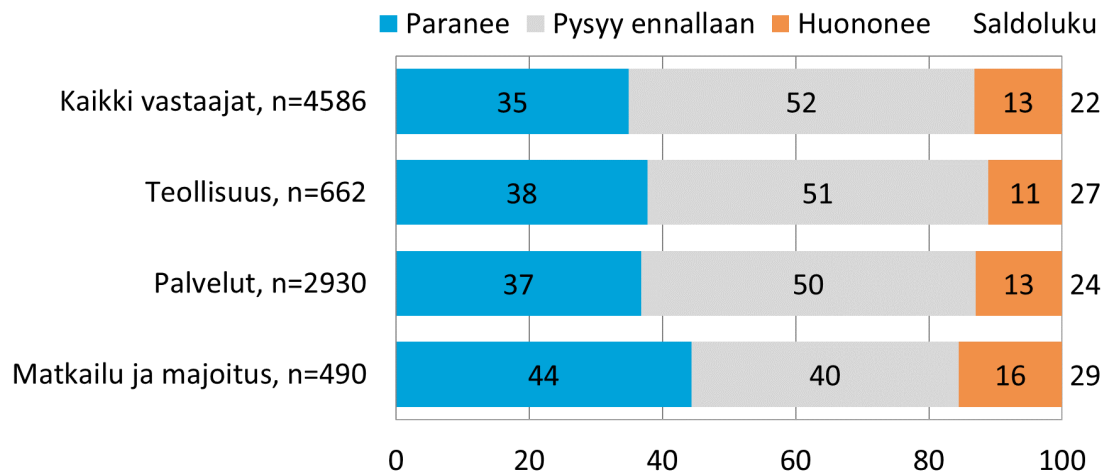

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Koko maan pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat selkeästi paremmat kuin keväällä 2021 tai syksyllä 2020. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +22, kun se vuosi sitten oli -10. Nousua siis jopa 32 pistettä. Yli kolmasosa (35%) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana ja 13 % huononevan. Päätoimialoista palvelualoilla sekä teollisuudessa yleiset suhdannenäkymät ovat saldolukujen perustella koko maan keskiarvoa paremmat ja rakentamisen toimialla heikon, saldoluvun ollessa kuitenkin siltäkin positiivinen (+12).

Matkailun ja majoituksen toimialan yleiset suhdannenäkymät ovat hienoisesti koko maata ja vertailutoimialoja myönteisemmät. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset ovat positiivisvoittoiset ja samalla selkeästi vuoden takaista paremmat. Nyt saldoluku on + 29. 2020 syksyllä luku oli -26 ja syksyllä 2019 +25. Suhdanteen paranemista odottavien osuus toimialalla on kaksinkertainen verrattuna viime vuoden vastaavien osuuteen.

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Kaikki vastaajat	45	39	16	29
Teollisuus	51	38	11	40
Palvelut	46	38	16	30
Matkailu ja majoitus	53	29	18	34
Investointien arvo				
Kaikki vastaajat	21	57	22	-1
Teollisuus	25	54	21	4
Palvelut	20	58	22	-1
Matkailu ja majoitus	20	47	33	-12
Viennin arvo				
Kaikki vastaajat	13	66	21	-9
Teollisuus	30	53	17	13
Palvelut	11	68	21	-10
Matkailu ja majoitus	12	56	31	-19
Tuonnin arvo				
Kaikki vastaajat	10	69	20	-10
Teollisuus	20	64	16	4
Palvelut	5	74	21	-16
Matkailu ja majoitus	6	61	33	-27
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Kaikki vastaajat	42	50	8	33
Teollisuus	47	47	6	41
Palvelut	39	50	10	29
Matkailu ja majoitus	44	43	13	32
Materiaalien hinnat				
Kaikki vastaajat	61	35	3	58
Teollisuus	79	17	3	76
Palvelut	49	46	4	45
Matkailu ja majoitus	62	33	5	56
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Kaikki vastaajat	53	42	4	49
Teollisuus	64	32	4	60
Palvelut	47	49	5	42
Matkailu ja majoitus	56	40	4	53
Kannattavuus				
Kaikki vastaajat	31	46	23	8
Teollisuus	30	51	19	12
Palvelut	34	45	21	12
Matkailu ja majoitus	36	38	26	11

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Vakavaraisuus				
Kaikki vastaajat	31	55	14	17
Teollisuus	32	60	8	24
Palvelut	33	53	14	18
Matkailu ja majoitus	35	46	19	16
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Kaikki vastaajat	27	62	12	15
Teollisuus	33	59	8	24
Palvelut	29	59	12	16
Matkailu ja majoitus	31	51	18	13
Tilausten määrä				
Kaikki vastaajat	40	45	15	24
Teollisuus	47	42	11	36
Palvelut	41	43	16	25
Matkailu ja majoitus	49	33	19	30
Panostukset kansainvälistymiseen				
Kaikki vastaajat	13	64	23	-10
Teollisuus	25	58	18	7
Palvelut	12	65	23	-10
Matkailu ja majoitus	16	52	31	-15

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella tänäkin vuonna yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +58, oli 2020 syksyllä +31) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+49). Myös palkkakustannusten nousuun (+33) ja liikevaihdon sekä tilausten määrän kasvuun (+24) uskovia on edelleen selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset tuonnin arvon ja kansainvälistymiseen panostamisen määrän kasvuun ovat koko maassa heikot saldolukujen ollessa nyt -10.

Matkailun ja majoituksen toimialalla uskotaan viime vuoden tapaan vahvimmin materiaalien hintojen (saldoluku nyt +56) ja lopputuotteiden sekä palveluiden hintojen kasvuun (+53). Alalla uskotaan myös palkkakustannusten nousuun (+32) ja liikevaihdon sekä tilausten määrän kasvuun (+30 molemmilla). Odotukset ovat selkeästi negatiivisimmat niin tuonnin (-27) kuin tuonnin arvonkin (-19) kehityksen osalta.

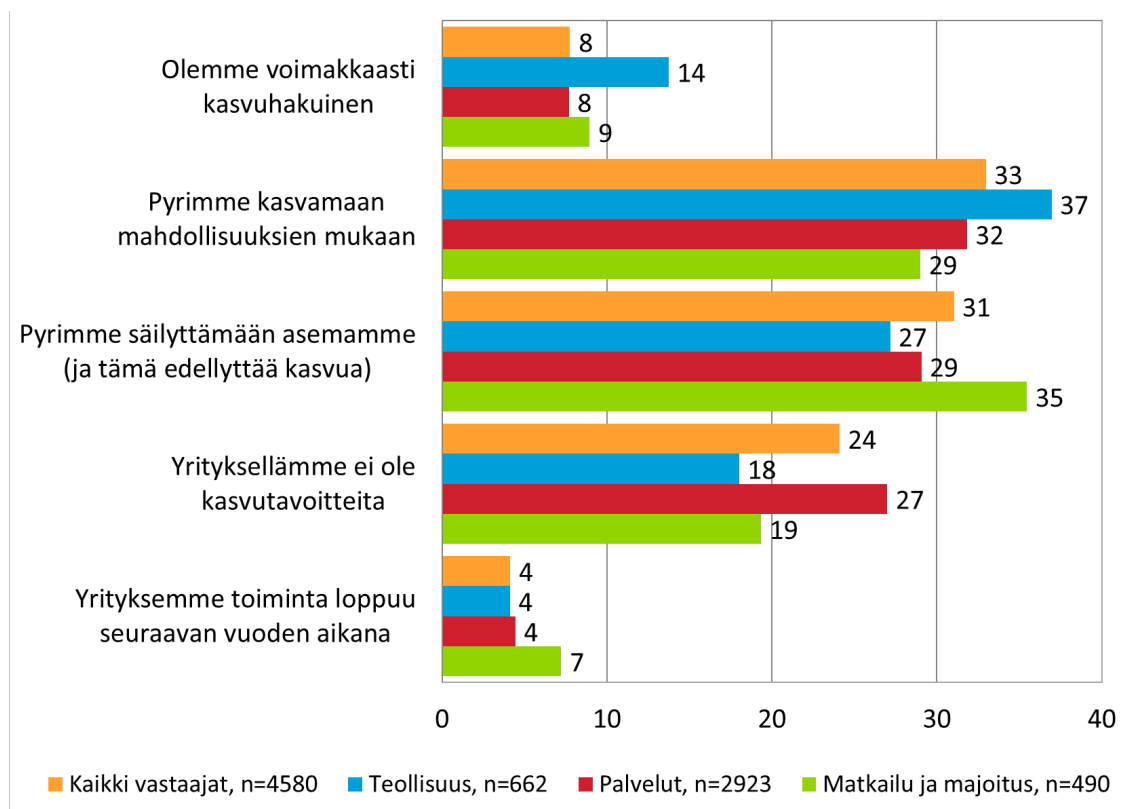
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (33 %). Asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksistä on kuitenkin käytännössä saman verran, 31%. 8 % koko maan vastanneista pk-yrityspäätäjistä sanoo yrityksensä olevan voimakkaasti kasvuhakuinen. Yritystoiminnan loppumista ennakoi tänäkin syksynä 4 % koko maan pk-yrityksistä.

Matkailun ja majoituksen toimialaa edustavissa pk-yrityksissä voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on tämän syksyn otoksessa 9 %, joka on hieman enemmän kuin syksyllä 2020 (5%). Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on alalla nyt 29% (syksyllä 2020 36%) ja asemansa säilyttämään pyrkiviä 35 % (syksyllä 2020 39 %). Vailla kasvutavoitteita olevia pk-yrityksiä on nyt 19 %, kun vuosi sitten osuus oli 16 %. Yrityksensä toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana ennakoi nyt 7 % alan vastanneista, viime syksynä näin ennakoi 3 %.

Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on koko maassa yhteensä 41 % eli saman verran kuin keväällä 2021 ja syksyllä 2020. Matkailun ja majoituksen alalla tämä yhteenlaskettu osuus on nyt 38 %, kun se syksyllä 2020 oli hieman korkeampi, 41 %.

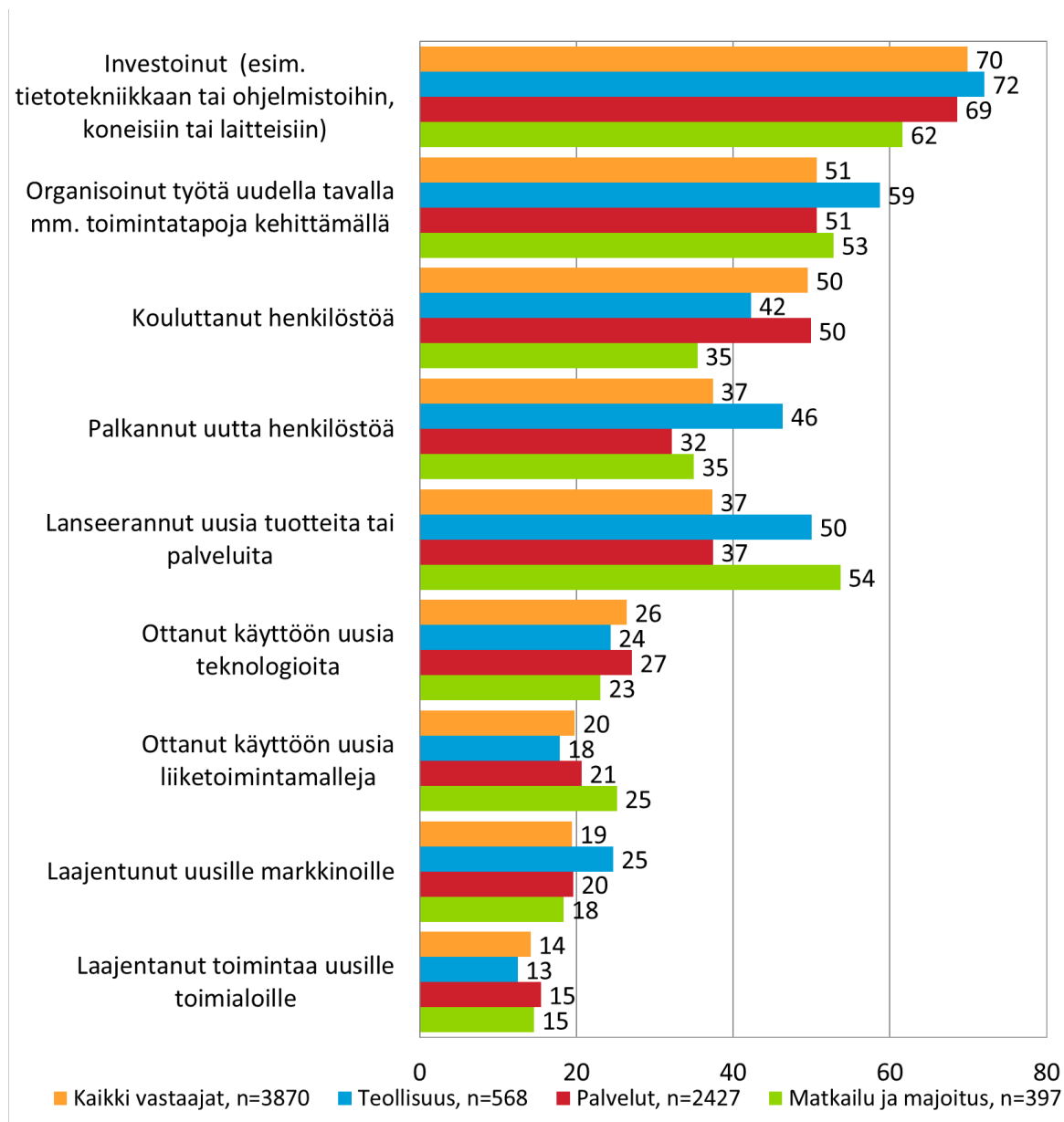
Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja työn uudella tavalla organisointi ovat koko maassa ja pääosin myös vertaillutoimialoilla pk-yritysten eniten toteuttamia uusiutumiseen liittyviä toimia viimeisen vuoden aikana.

Matkailun ja majoituksen toimialalla uusiutumistoimien kohdistuminen on muuttunut hieman vuoden takaisesta. Investointeihin on panostanut 62% yrityksistä, kun näiden osuus oli viime vuonna 72%. Samoin henkilöstön kouluttamiseen on panostanut 35% yrityksistä, kun näiden osuus viime vuonna oli 44%. Uusia tuotteita tai palveluita on viime vuoden tapaan lanseerattu suhteellisen paljon.

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

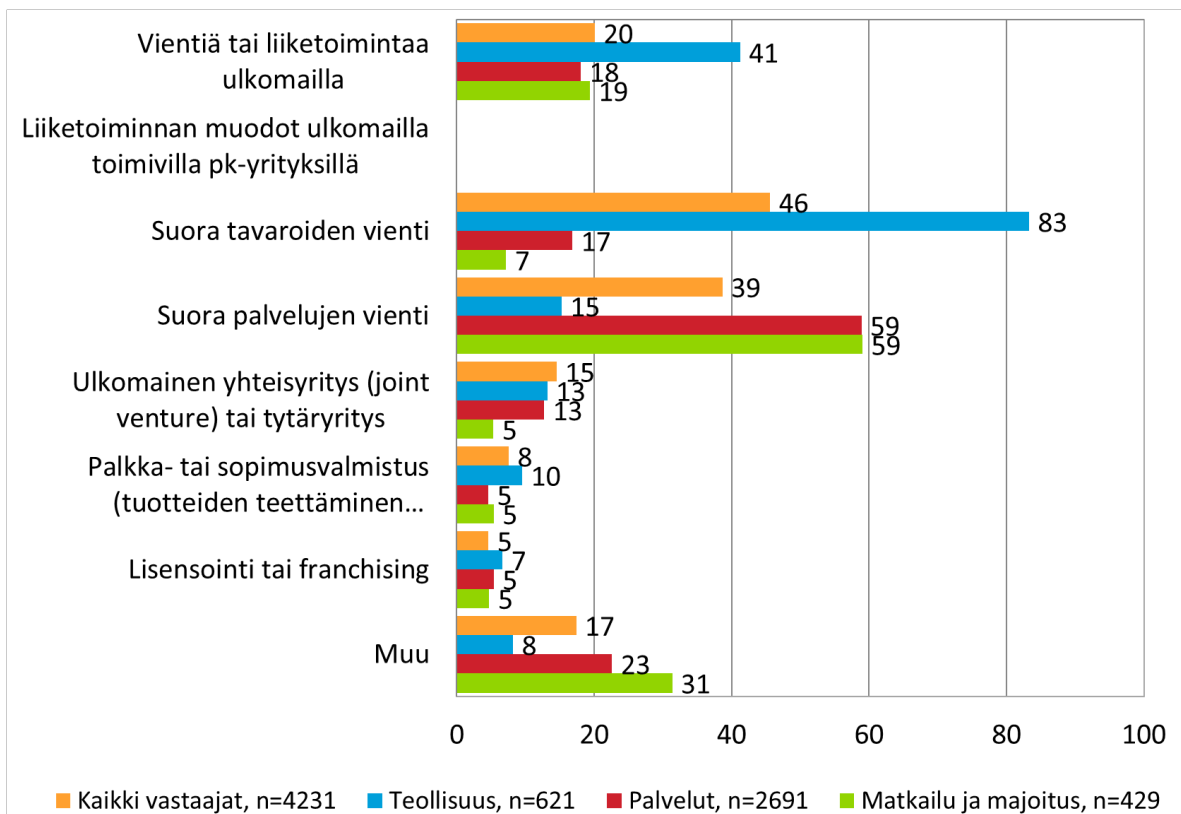
Koko maan pk-yrityksistä noin joka kuudennella, teollisuudessa hieman yli kolmasosalla ja palvelualan pk-yrityksistä alle joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa. Matkailun ja majoituksen alalta vastanneista vain 6 % vastaajista sanoo yrityksellään olevan suoraa tuontia.

Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki vastaajat	Teollisuus	Palvelut	Matkailu ja majoitus
Suoraa tuontitoimintaa	16	37	7	6

Noin joka viidennellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on molempia noin 40% niistä pk-yrityksissä, joilla on toimintaa ulkomailla. Matkailun ja majoituksen alaa edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa koko maan tapaan noin viidenneksellä (19 %; syksyllä 2020 24 %). Suoraa palvelujen vientiä on näistä 59%:lla.

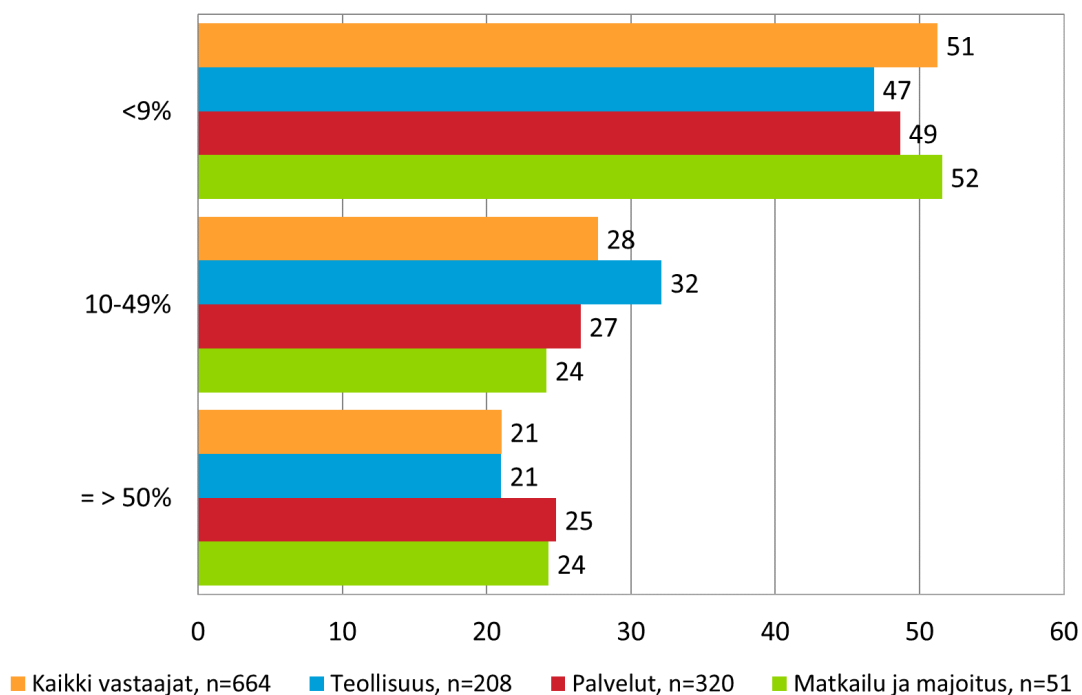
Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

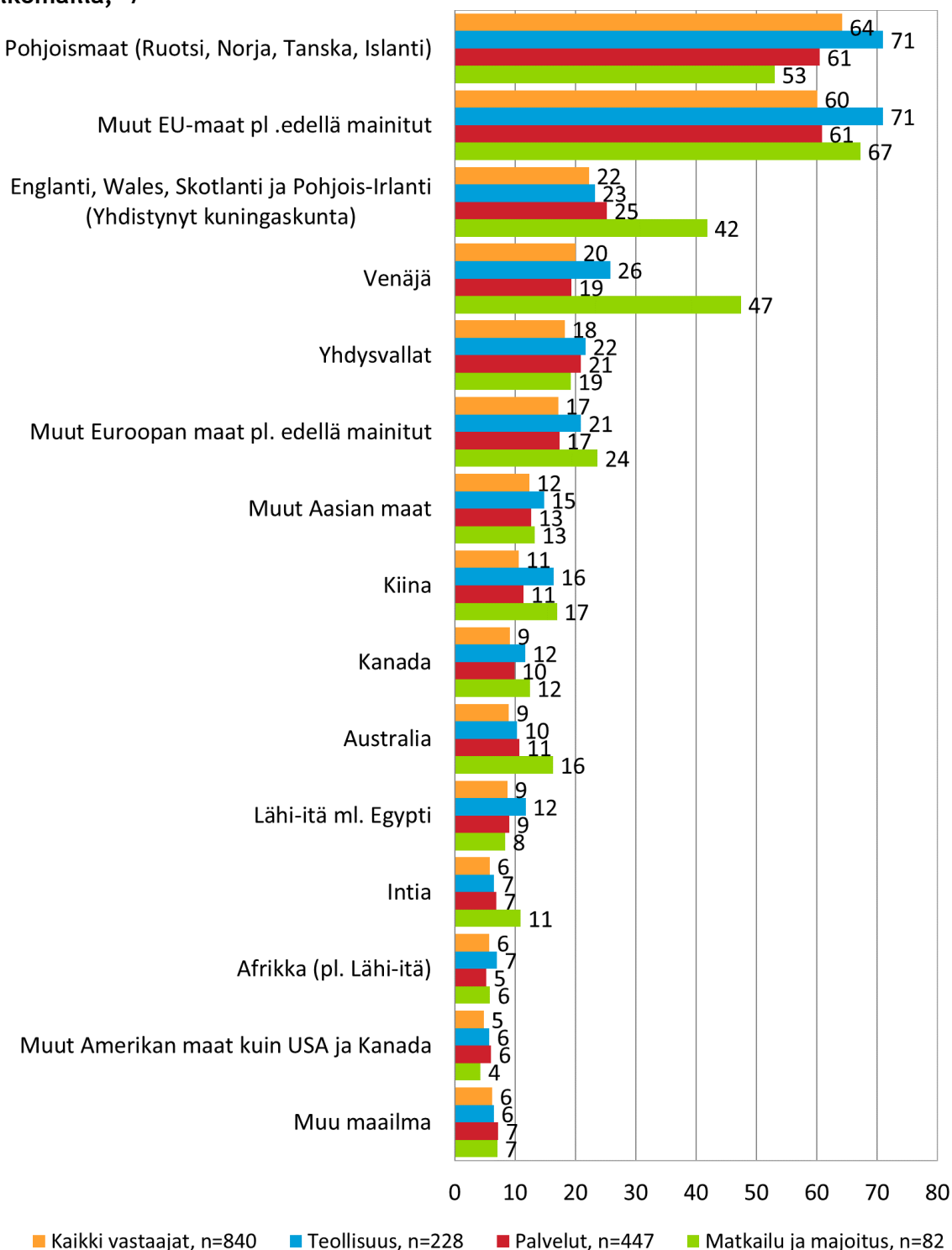
Koko maan pk-yrityksistä noin puolella (51%) on viennin osuus kokonaisliikevaihdosta alle 9 %. Matkailun ja majoituksen alalla on koko maahan verrattuna noin keskimääräisen verran pienen vientiosuuden eli alle 9 % liikevaihdosta vieviä: 52%. Toimialalla on hieman keskimääräistä enemmän yrityksiä, joiden viennin arvo asettuu 10-49 % välille liikevaihdosta.

Kuva 6. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2020, % yrityksistä

Pohjoismaat sekä muut EU-maat (pl. pohjoismaat) muodostavat pk-yritysten merkittävimmän markkina-alueen ulkomailla. Nämä alueet ovat myös matkailun ja majoituksen alalla merkittävimmät markkina-alueet ulkomailla. Alan markkina-alueissa korostuu myös selkeästi muita enemmän Yhdistynyt kuningaskunta sekä Venäjä.

Kuva 7. Pk-yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla toimintaa ulkomailla, */

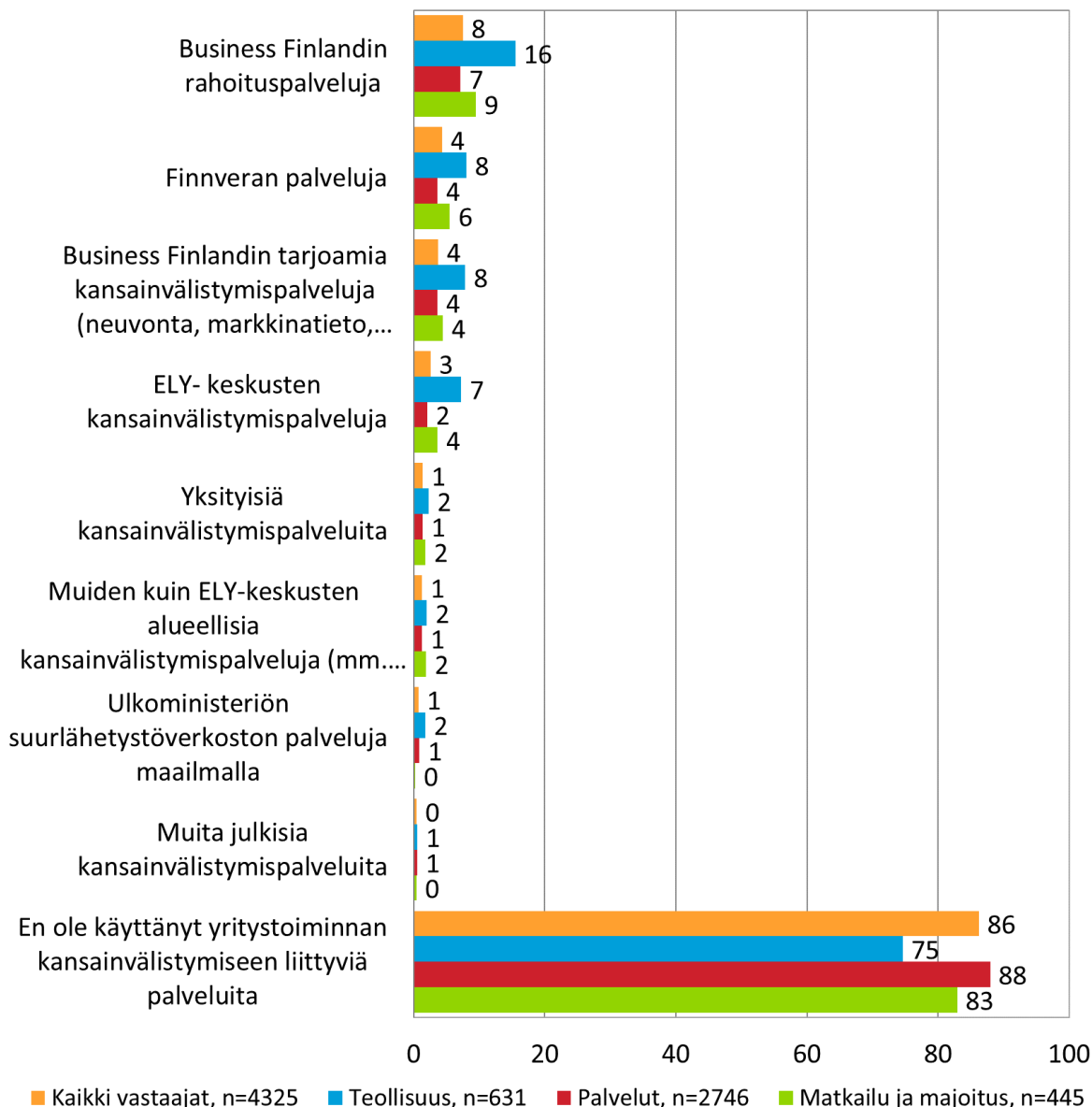
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Valtaosa pk-yrityksistä ei ole käyttänyt kansainvälistymiseen liittyviä palveluja lähimmän vuoden aikana. Matkailun ja majoituksen toimialla vajaa viidesosa (17%) yrityksistä on hyödyntänyt näitä palveluita, joka on hieman viime vuotta vähemmän. Yleisimmin on hyödynnetty Business Finlandin rahoitus palveluita, joskin näitäkin hyödyntäneiden osuus laski viime vuodesta (15% vuonna 2020).

Kuva 8. Oletteko käyttäneet seuraavia kansainvälistymiseen liittyviä palveluita viimeisen vuoden aikana? */

**/ Osittain näkyvä vastaus-*

vaihtoehto kokonaisuudessaan:

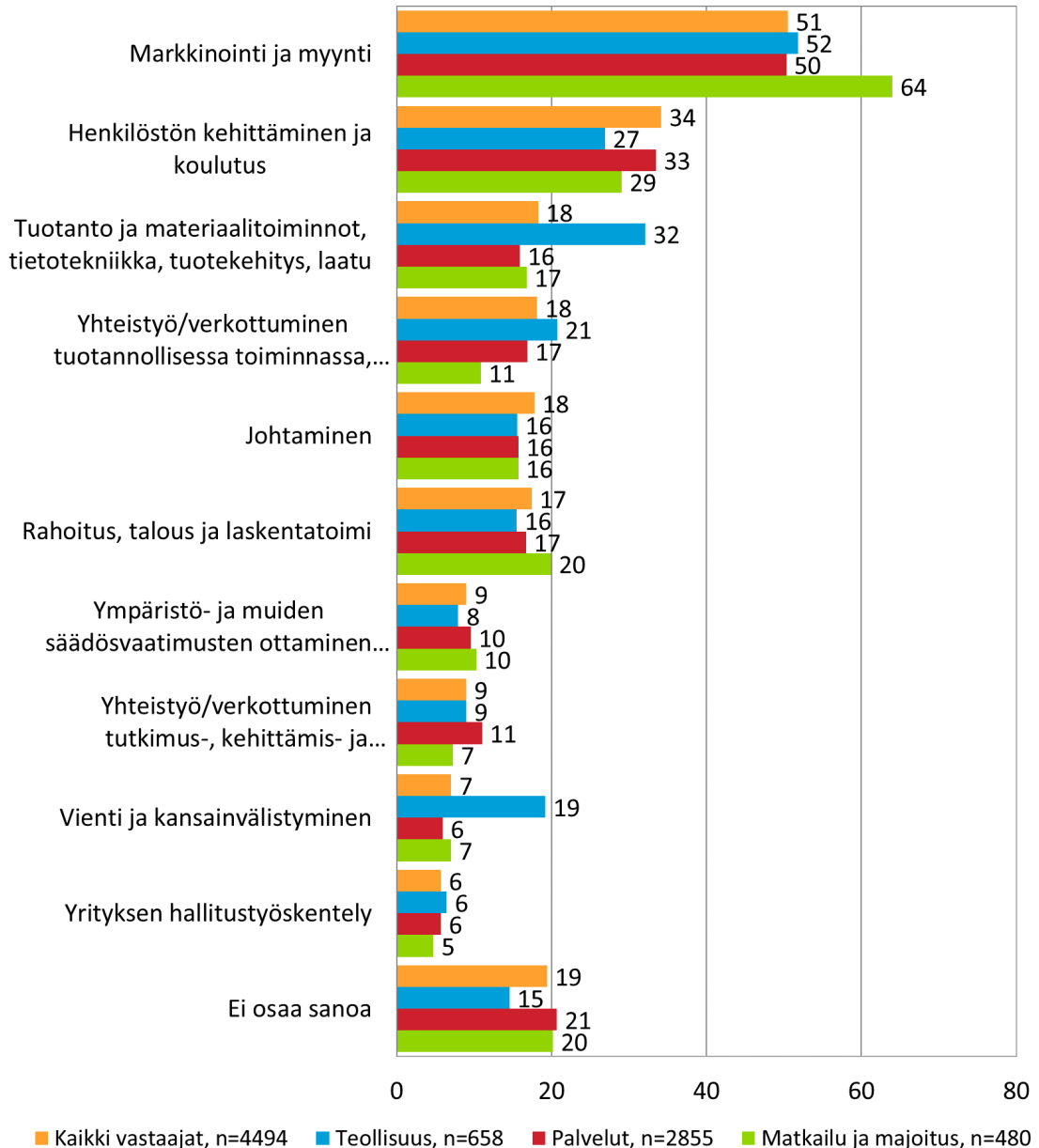

Muiden kuin ELY-keskusten alueellisia kansainvälistymispalveluja (mm. suomen Yrittäjät, Kauppakamarit Suomessa, seudulliset kehitysyhtiöt

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET

Koko maassa pk-yritykset näkevät tänäkin vuonna eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Teollisuudessa ja palvelualalla tulokset ovat kehittämistarpeiden osalta pääosin vastaavat kuin koko maassa - joskin teollisuudessa koetaan tuotanto- ja materiaalitoinnoissa ja viennin kehittämisessä enemmän tarvetta kuin koko maassa. Matkailun ja majoituksen alalla markkinoinnin ja myynnin merkitys kehitystoimena korostuu selkeästi kokomaata ja vertailutoimialoja enemmän.

Kuva 9. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %, */, **/

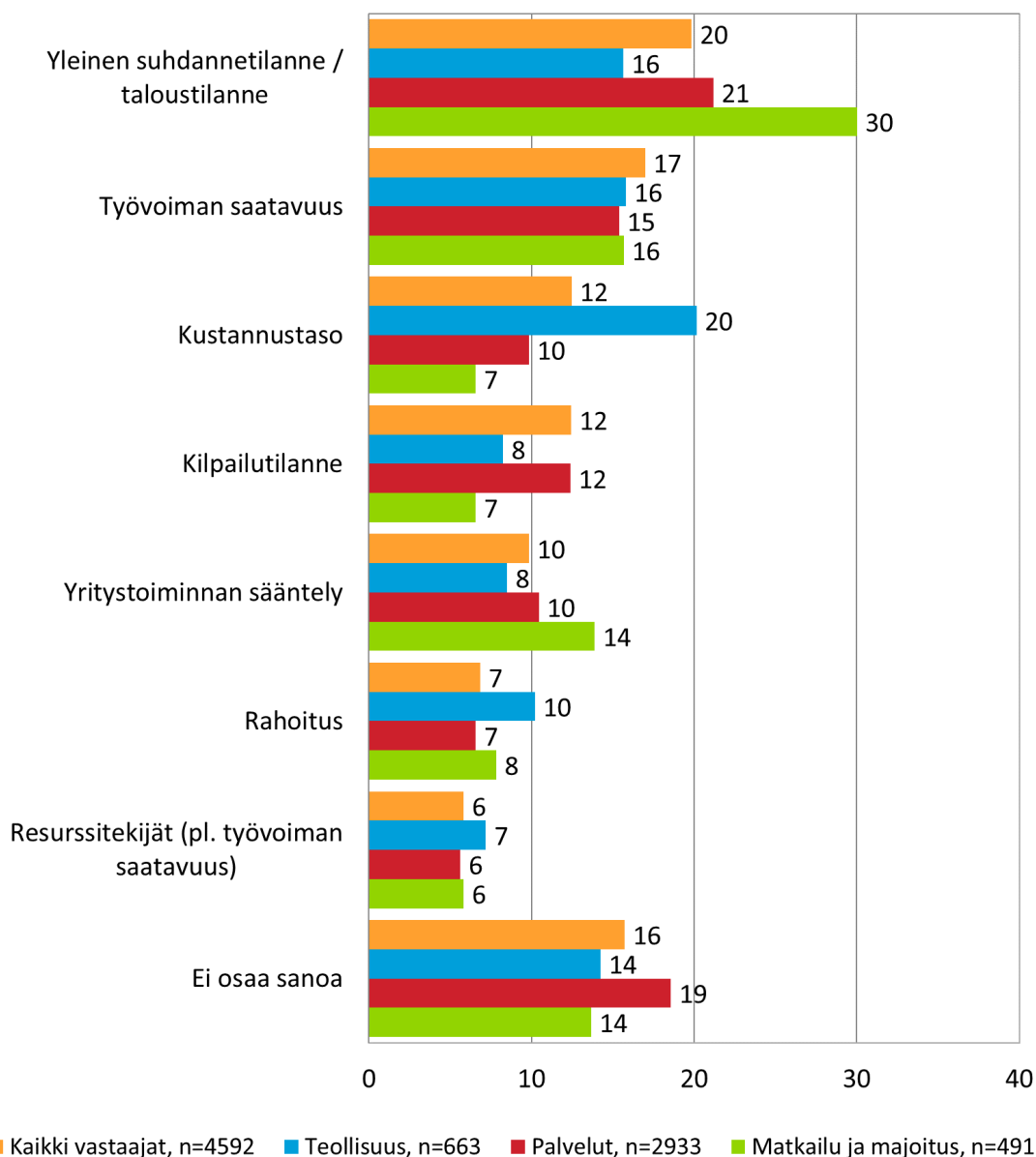

*/ Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

**/ Osittain näkyvät vastausvaihtoehdot kokonaisuudessaan:

Koko maan Pk-yritysten pahimmaksi koettu ulkopuolinen kehittämisen este on selkeästi yleinen suhdannetilanne, työvoiman saatavuuden ollessa toiseksi pahimmaksi koettu este. Kustannustaso ja kilpailutilanne tulevat tämän jälkeen tasoissa ja yritystoiminnan sääntely lähes yhtä suurena koettuna ulkopuolisena esteenä. Teollisuudessa varsinkin kustannustaso on selkeästi merkittävämpi ulkoinen este kuin muilla toimialoilla. Matkailun ja majoituksen toimialalla yleinen suhdannetilanne on koettu selkeästi koko maata merkittävämpänä ulkopuolisena kehityksen esteenä.

Kuva 10. Pk-yritysten pahimmat ulkopuoliset kehittämisen esteet, %, */

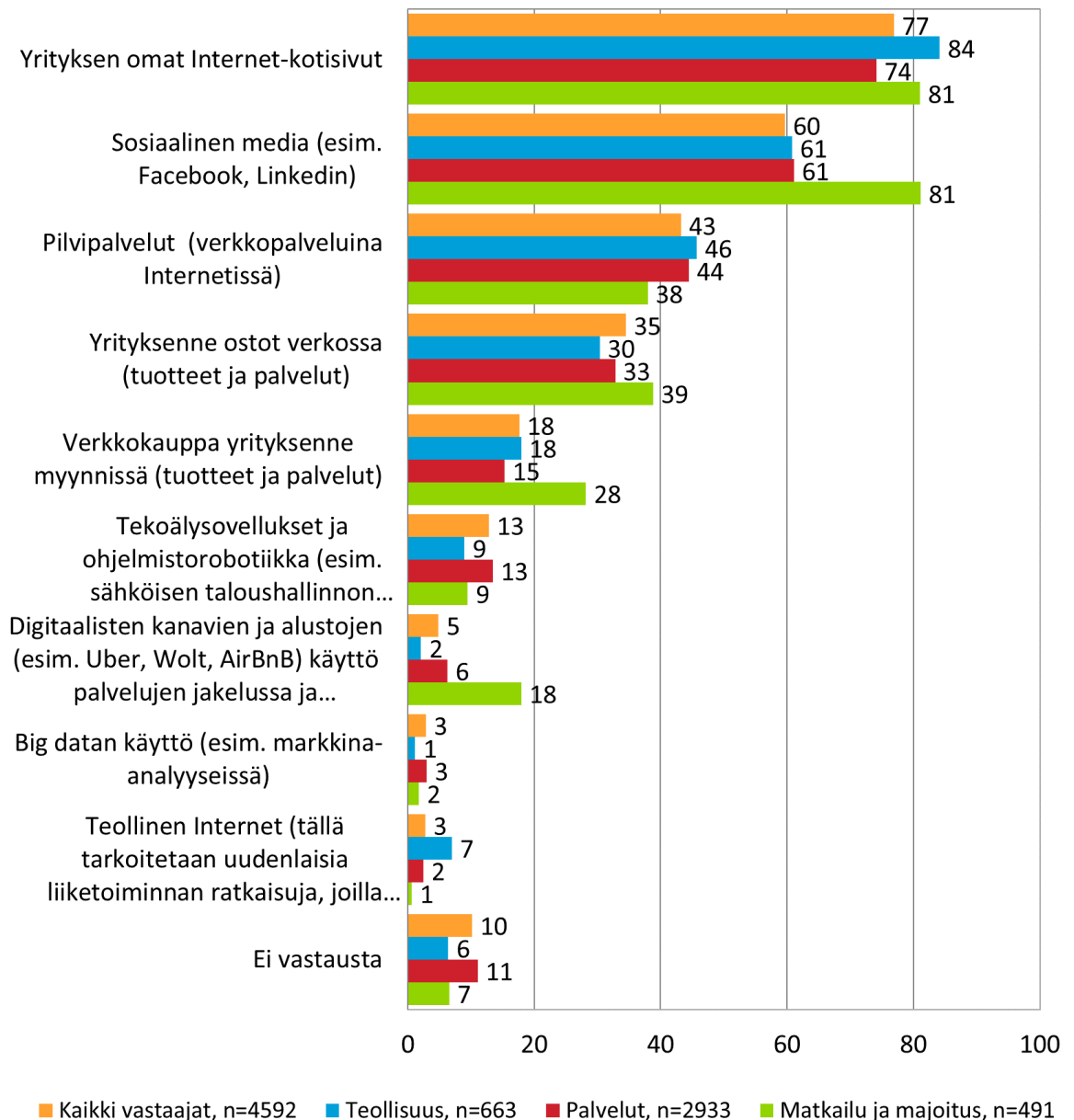

7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Noin kolmella neljästä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät viime vuoden tapaan digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Päätoimialoittain tarkasteltuna tulokset vastaavat pääosin koko maan tilannetta. Matkailun ja majoituksen toimialan pk-yrityksissä selkeästi keskimääräistä useampi hyödyntää sosiaalista mediaa. Myös verkkokauppaa hyödynnetään alalla hieman keskimääräistä useammin.

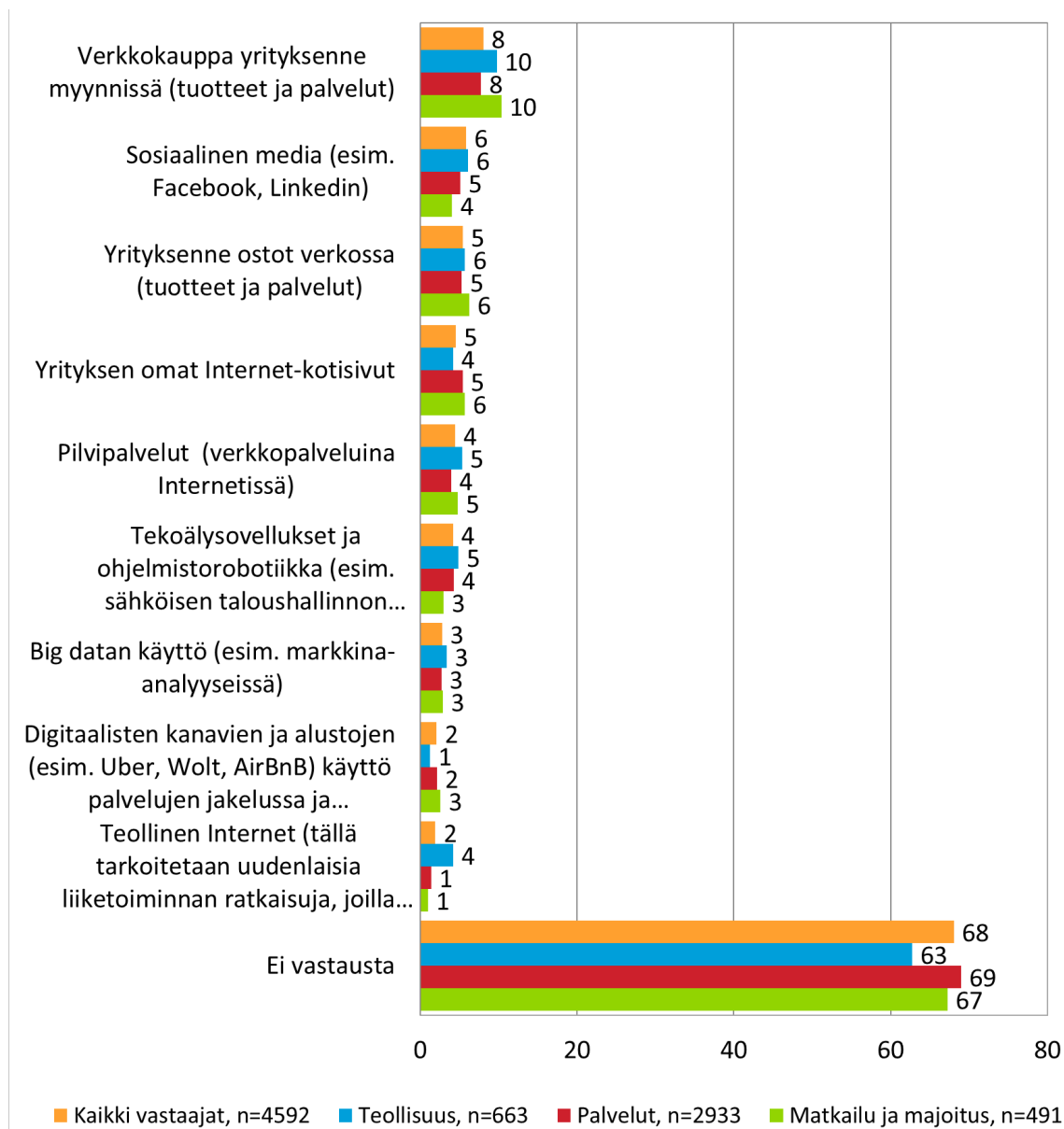
Kuva 11. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Suurin osa Suomen pk-yrityksistä ei osannut ottaa kantaa, kun heiltä kysyttiin digitaalisista palveluista, joita he olisivat ottamassa käyttöön seuraavan vuoden aikana. Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa ja vertailutoimialoilla hieman alle joka kymmenes vastanneista pk-yrityksistä.

Kuva 12. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana % */

*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Pk-yrityspäätäjät arvioivat myös yhdeksän eri digitalisoitumisesta syntyvän yksilöidyn mahdollisuuden merkitystä yrityksensä kannalta. Arviointi pyydettiin tekemään asteikolla 5-1, jossa 5=erittäin suuri merkitys ja 1=ei merkitystä. Taulukossa 4 on esitetty tulokset annettujen vastausvaihtoehtojen keskiarvotuloksina vastaajaryhmittäin.

Koko maassa ja vertailutoimialoilla yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen ja asiakaspalvelun sekä kannattavuuden parantuminen arvioidaan merkittävimmiksi digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yritysten keskuudessa. Matkailun ja majoituksen alan yritykset näkevät uusien asiakasryhmien tavoittamisen merkittävimpänä digitalisoitumisen mahdollisuutena ja muutenkin alan pk-yritykset näkevät eri digitalisaation mahdollisuudet merkittävämpänä kuin vertailutoimialoilla.

Taulukko 4. Digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitys yritykselle, asteikko 5-1

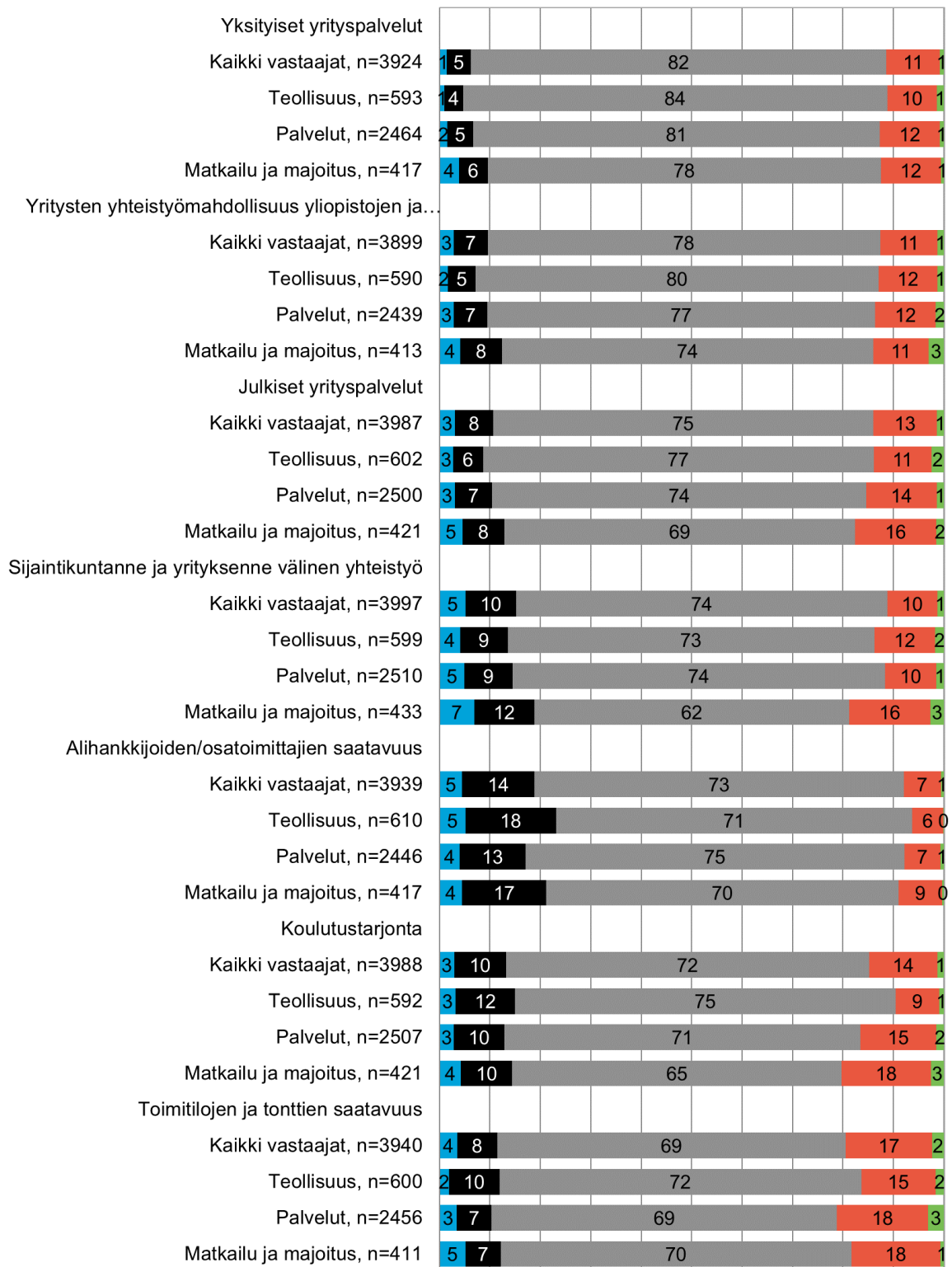
	Kaikki vastaajat, n=4383	Teollisuus, n=624	Palvelut, n=2804	Matkailu ja majoitus, n=464
Yrityskuvan vahvistuminen	3,57	3,55	3,56	3,87
Uusien asiakasryhmien tavoittaminen	3,54	3,53	3,56	3,99
Asiakaspalvelun parantuminen	3,39	3,41	3,38	3,70
Kannattavuuden parantuminen	3,31	3,27	3,31	3,68
Liiketoimintaprosessien tehostuminen	3,19	3,22	3,16	3,42
Yhteistyön tiivistyminen yhteistyökumppanien kanssa	3,08	3,06	3,07	3,17
Uusien liiketoimintamahdollisuuksien luominen	2,97	2,97	3,01	3,12
Tuotekehityksen tehostuminen	2,76	2,94	2,79	3,05
Liiketoiminnan kansainvälistyminen	2,17	2,76	2,16	2,50

8. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

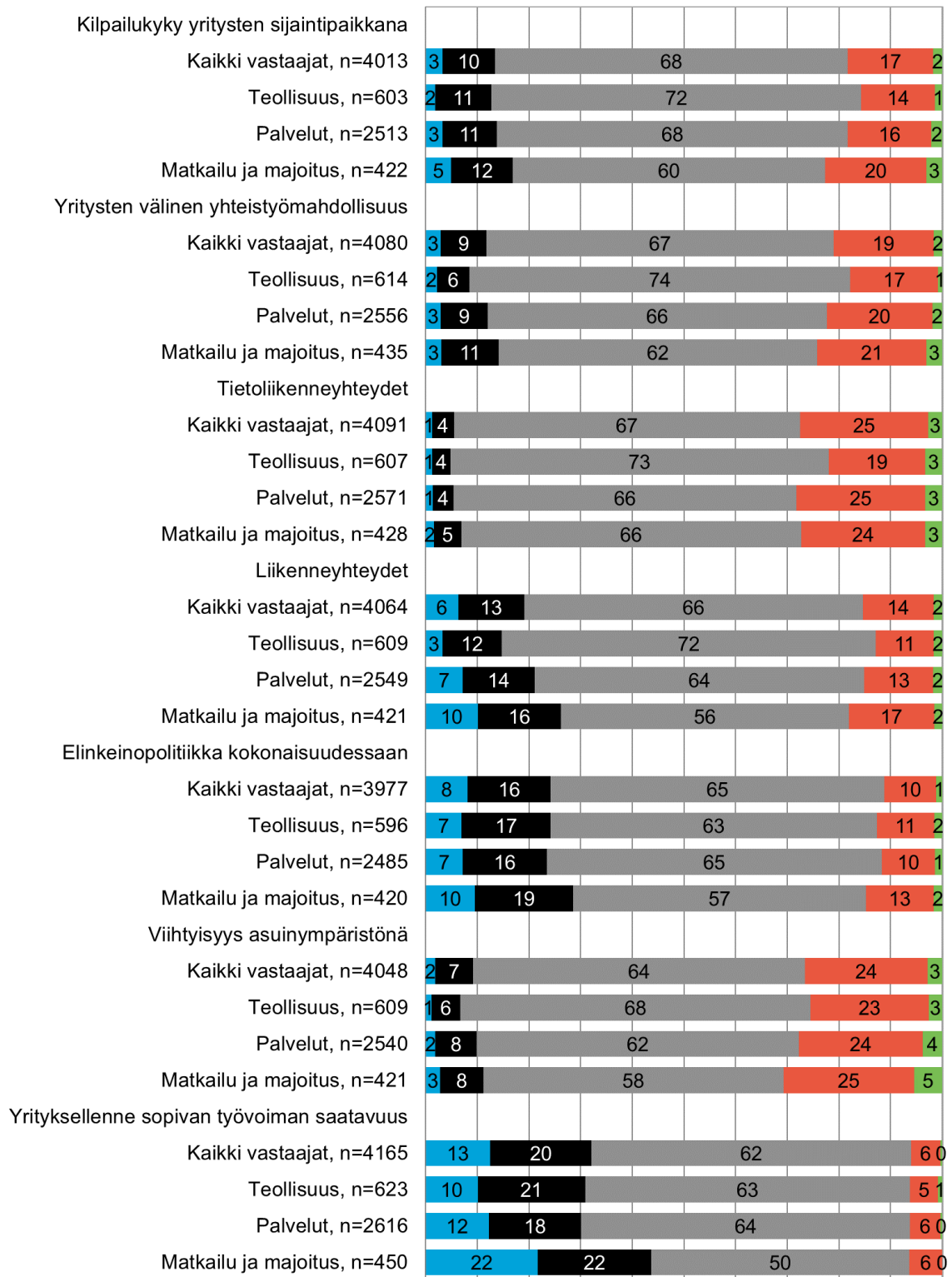
Pk-yritysten päättäjiltä kysyttiin tänä vuonna heidän mielipiteitään siitä, miten eri asiat ovat kehittyneet yrityksen kotikunnassa viimeisen kahden vuoden aikana. Pääosin pk-yrittäjät kokevat, että asioiden suhteen ei ole tapahtunut kehitystä viimeisen kahden vuoden aikana, vaan ne ovat pysyneet ennallaan. Noin neljäsosa vastaajista koki, että kotikunnassa on tapahtunut pientä kehitystä parempaan suuntaan tietoliikenne yhteyksien osalta ja asuinympäristön viihtyisyyden suhteen. Hieman yli viidesosa teollisuuden toimialan vastaajista koki, että alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus on omassa kotikunnassa heikentynyt viimeisen kahden vuoden aikana.

Matkailun ja majoituksen toimialan pk-yritykset kokevat varsinkin yritykselle sopivan työvoiman saatavuuden heikentyneen viimeisen kahden vuoden aikana muita toimialoja enemmän. Samalla kuitenkin kunnan viihtyisyyden kotipaikkana koetaan parantuneen kuin myös koulutustarjonnan.

Kuva 13. Asioiden kehittyminen yritysten kotikunnassa viimeisen kahden vuoden aikana

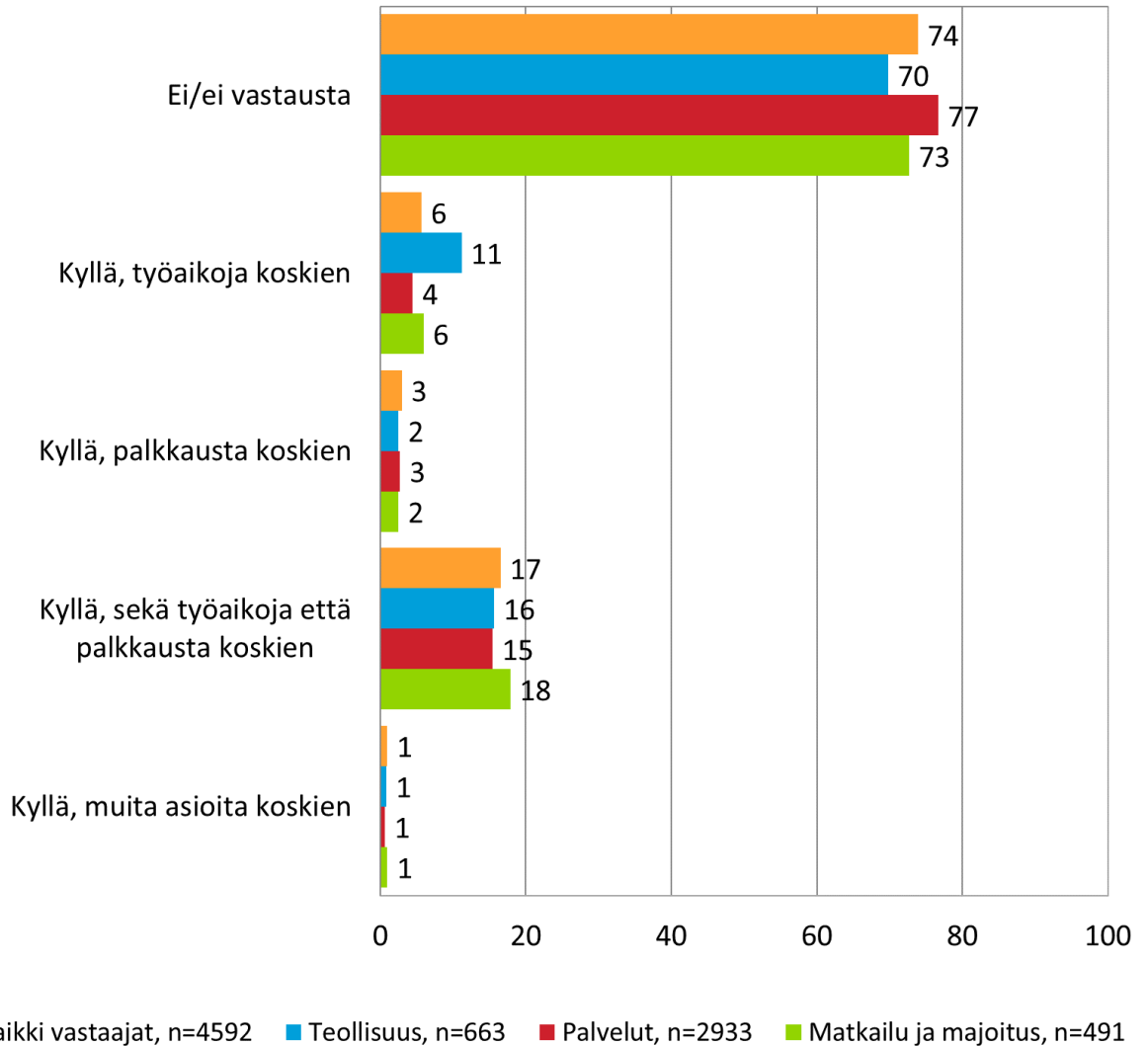

■ -2 Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan
 ■ -1 Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan
 ■ 0 Pysynyt ennallaan
 ■ 1 Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan
 ■ 2 Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

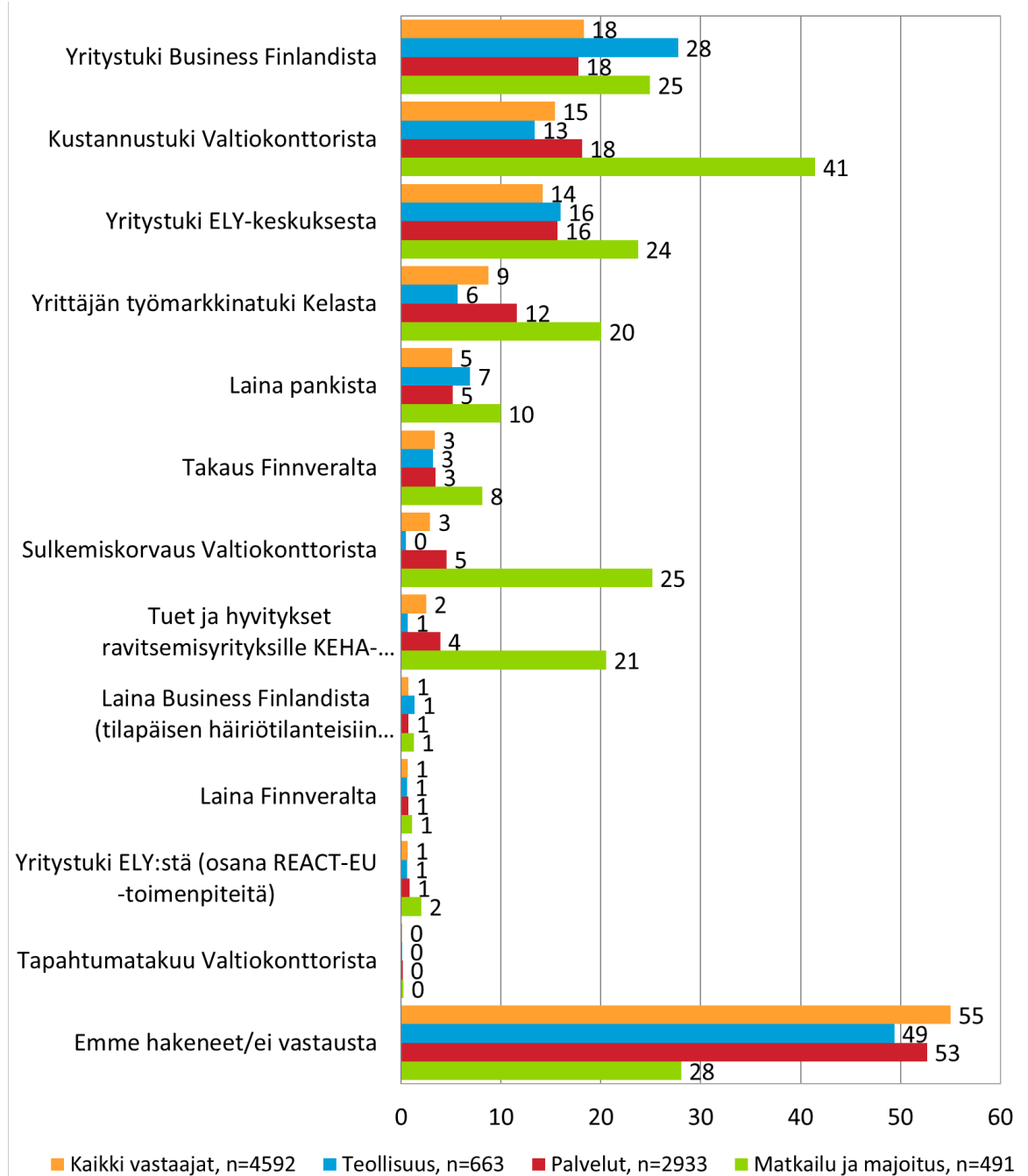
■ -2 Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan
 ■ -1 Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan
 ■ 0 Pysynyt ennallaan
 ■ 1 Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan
 ■ 2 Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

Kuva 14. K1. Onko yrityksellänne voimassa oleva paikallinen (yrityskohtainen) sopimus työehdoista henkilöstönne kanssa?

Lähes ¾ osaa pk-yritysten päättäjistä ei antanut vastausta, kun heiltä kysyttiin, onko yrityksellä voimassa oleva paikallinen sopimus työehdoista henkilöstön kanssa. Noin viidesosa (17%) totesi, että heillä on sopimus, joka kattaa niin työajat kuin palkkauksen.

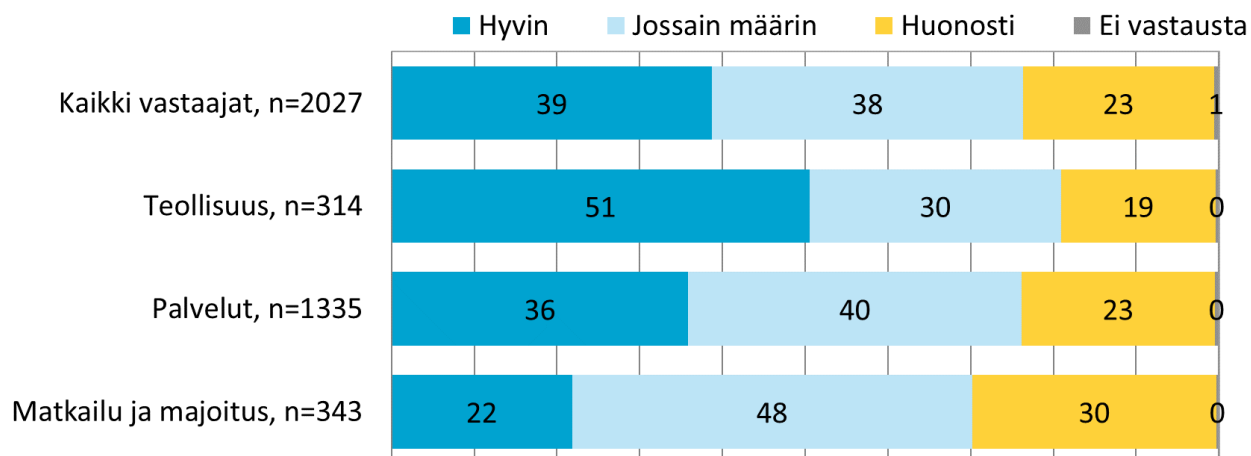
Kuva 15. Oletteko hakeneet tukea tai lainaa yrityksenne toimintaan tai omaan toimeentulonne koronapandemia takia

Kuva 16. Vastasiko tuki yrityksenne tarpeisiin? %

Suurin osa tukea hakeneista pk-yrityksistä (77%) koki tuen vastanneen ainakin jossain määrin heidän yrityksensä tarpeisiin. Samalla kuitenkin lähes neljäsosa (23%) vastaajista kuitenkin koki, että tuki vastasi tarpeisiin huonosti.

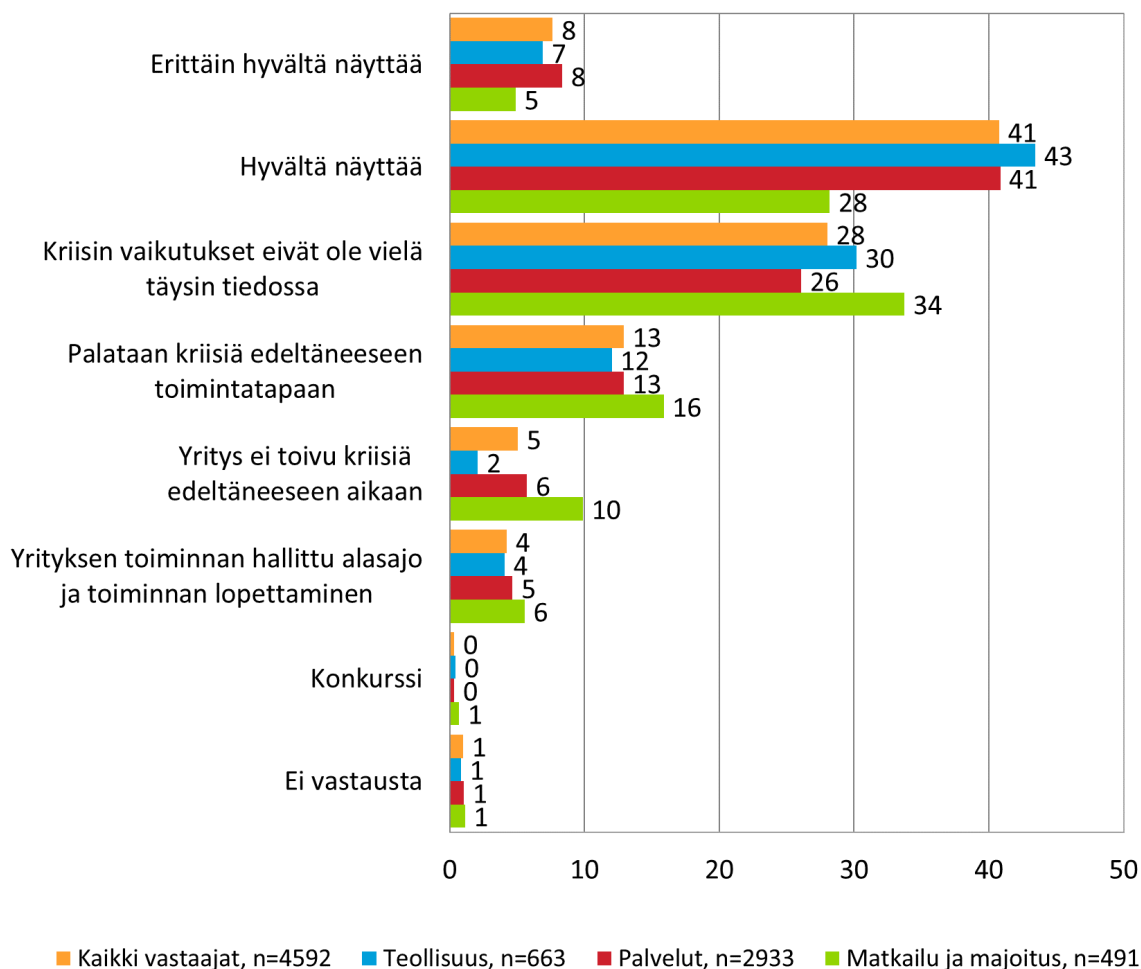
Matkailun ja majoituksen alan yrityksistä 70 % koki tukien vastanneen tarpeisiinsa ainakin jossain määrin.

Kuva 17. Millaiset ovat yrityksenne tulevaisuudennäkymät?

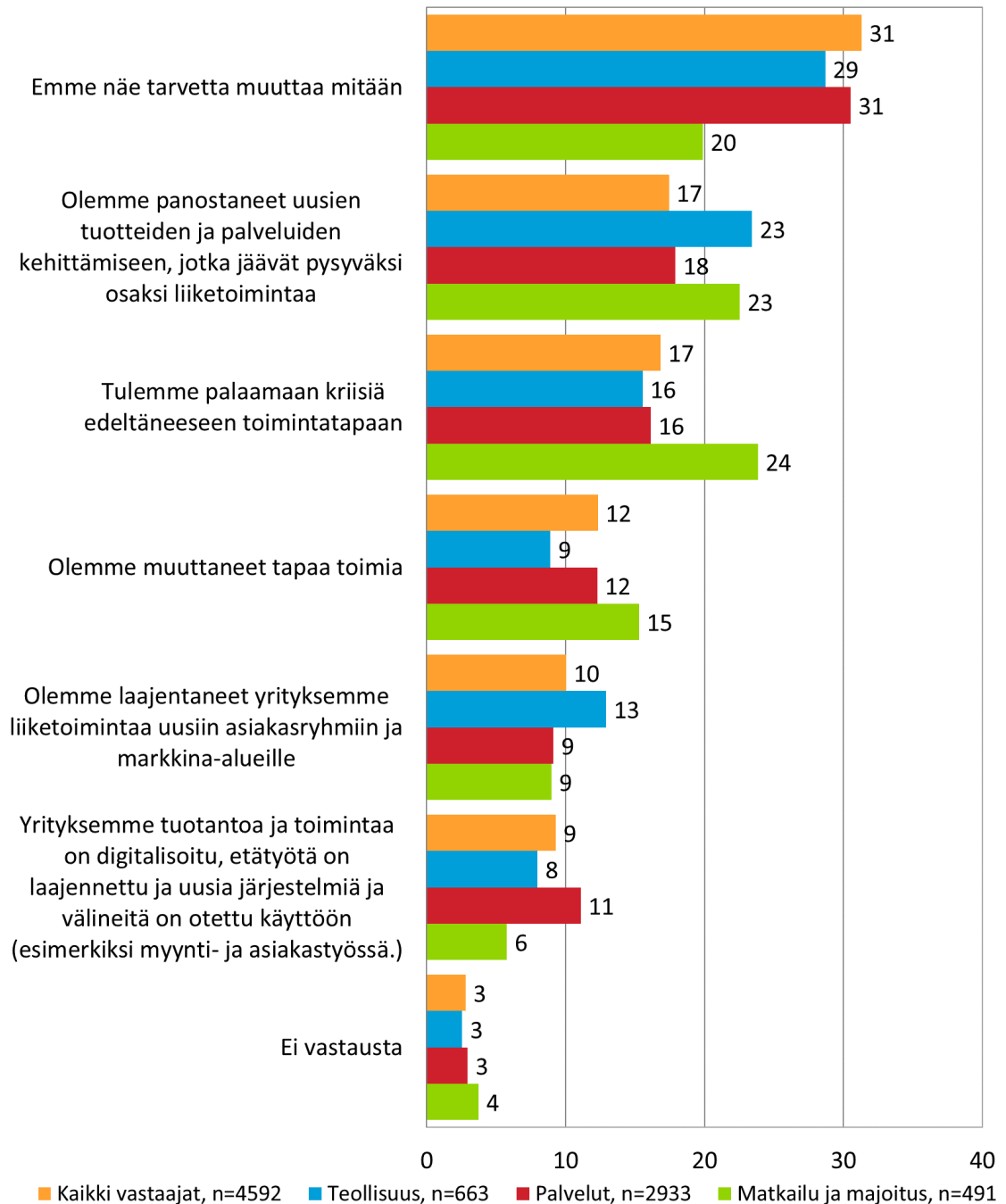
Kun pk-yrityksiltä kysyttiin niiden tulevaisuuden näkymistä (varsinkin huomioiden viimeisen vuoden poikkeukselliset olot), koki suurin osa (49%), että tulevaisuus näyttää joko hyvältä, tai erittäin hyvältä. 28% vastaajista totesi myös, että kaikki vaikutukset eivät ole vielä tiedossa. Noin 10% pk-yrityksistä kokee, että toiminta ei toivu kriisiä edeltäneelle tasolle, yrityksen toiminta ajetaan alas, tai edessä on konkurssi.

Matkailun ja majoituksen alan tulevaisuudennäkymät koetaan hieman yleistä tasoa negatiivisempina. Keskimääräistä harvempi vastaaja koki tulevaisuudennäkymät joko hyviksi tai erittäin hyviksi. Myös useampi vastaaja totesi, että yritys ei toivu kriisiä edeltäneeseen aikaan.

Kuva 18. K6: Miten yrityksenne on valmistautunut tulevaisuuteen koronakriisin jälkeen? % (Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja)

Kun pk-yrityspäätäjiltä kysyttiin, miten heidän yrityksensä on valmistautunut tulevaisuuteen koronakriisin jälkeen, niin noin kolmasosa koko maan pk-yritysten vastaajista ei nähnyt tarvetta muuttaa mitään tämän hetken toimintatavoista tulevaisuuden varalta. Hieman vajaa viidennes vastaajista totesi, että yritykset ovat panostaneet uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen, jotka jäävät pysyväksi osaksi liiketoimintaa tai, että yritykset tulevat palaamaan kriisiä edeltäneisiin toimintatapoihin. Matkailun ja majoituksen alan toimijat uskovat eniten palaavansa kriisiä edeltäneisiin toimintatapoihin, tosin lähes yhtä suuri osa vastaajista totesi panostaneen uusiin tuotteisiin ja palveluihin ja nämä tulevat jäämään osaksi yrityksen toimintaa. Viidesosa alan yrityksistä ei näe tarvetta muuttaa toiminnassaan mitään.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkänsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
www.ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
www.ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
www.ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnæuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
www.ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33101 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkänsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90130 Oulu
puhelin 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 500
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
www.ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 HELSINKI
puhelin 0295 021 000
www.ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi
Porin toimipiste
Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet